

jeune afrique

le parti change de visage

enquête:

est-elle une réussite?

une conférence pour (presque) rien

espion à Beyrouth

בורגינה בשער, זין אפריקי

שבועון הוסיף לשגשג, נחשב לא רק ל שבועון המקצועי הטוב ביותר ברחבי אפריקה והעולם הערבי, אלא גם לבטאון היסודות המחקריים בתחום.

לאחרונה שוב התקרב השבועון לנשיא.

הדבר היה הגיוני, כי בורגינה עצמו יצא לדרך שמאלנית מובהקת, הפקיע את האחריות הגדולות של הצרפתים, פתח בה רפורמה סוציאליסטית מקיפה משלו. כרגיל, היה זה מיבצע מעשי, מתוכנן, ללא סממני הרמזות והצנענות המצינית מיבצעים דומים של בן-בלה האלגריי ועבדאלנאצר המיצרי.

טכסאט של העולם הערבי

ל רקע זה היה מאמרו של בשיר בן יחמד זכאי לתשומת לב מרובה מאד.

הוא היה מהפכני בתוכנו.

אחרי הקדמה והירה, בו גינה בן-יחמד את האנטישמיות ואת הציונות, הציע תוכנית מעשית לשלום יהודי-ערבי. עיקריה:

● ישראל היא מציאות, שאי אפשר למחקה במלחמה.

● הערבים לא ישלמו עם הסטאטוס קו, ועוד פחות עם האיום המתמיד על גבולותיהם, המשתמע מן האופי הציוני של ישראל.

● ישראל אינה יכולה לפתור את הבעיה היהודית.

● תוקם פדרציה גדולה של ארצות המרחב, וישראל תצטרף אליה כמדינה פדרטיבית, "כמו טכסאט בארצות-הברית".

● ישראל תחזיר חלק מן הפליטים ותפיצה את האחרים.

● הפדרציה תאפשר לכל המדינות החדשות בה לפרוק את נשקן, תשים קץ לחדירת כל האימפריאליזמים.

אף שהדבר לא נאמר בפירושי, היה ברור כי בן-יחמד התכוון להכיר בישראל כגבור לוחית הקיימים. מאחר שדיבר על "ארצות הברית של המזרח התיכון", קרוב לדאי שלא התכוון לכלול בה את מדינות המגרב הערבי.

לא במיקרה ניסתה התעמולה הרישמית של ישראל להתעלם ככל האפשר מהצעה זו. כי ישנו רק גוף אחד בישראל שתוכניתו זהה עם תוכנית זו: הפעולה השטית. ה' דוגלה בהשתלבות ישראל במרחב ובהקמת "ארצות הברית של המזרח התיכון". כמו בן-יחמד, מציעה הפעולה השטית כי יש ראל תחול מיזמרתה לייצג אומה עולמית, אלא תראה את עצמה כתגלמות האומה העברית החדשה שקמה בארץ-ישראל.

העתונאים ישבו כשפיותיהם פעורים. הם היו כה נדהמים, עד כי לא עלה על דעתם לקטוף מכסאותיהם ולדהור לעבר הסלפונים. כי הנאמך הנכבד של מסיבת העתונאים, אל-חביב בורגינה, נשיא תוניסיה, גיבור מלחמת-השיחרור של המגרב, אמר דברים שלא ייאמרו — ושלא נאמרו מעולם.

תוכן דבריו היה, בפשטות: אין טעם להסתכל אחורה. יש לפתור כל בעייה כפי שהיא כיום, תחת להשתעשע במליצות ריי קות. חלוקת ארץ-ישראל היא עובדה קיימת. על הערבים לחתור להסכם עם ישראל הקיימת, בתנאים סבירים.

דברים מעין אלה נאמרו על-ידי מנהיגים ערביים רבים בשחות פרטיות. הם נרמזו אפילו בראיונות עם עתונאים זרים. אך מעולם לא נאמרו על-ידי אישיות ערבית רשמית, בסומבי, לקהל ערבי.

הניצוץ שהדליק פתיו

אפשר היה לחשוב שהרעיון צץ ב' ארתו רגע בלבו של בורגינה. שבעמדו בירושלים העתיקה, מול ירושלים העברית, אחרי שראה את הפליטים, הגה ברעיון והשמיע אותו בהיסח הדעת.

אך לא כך היה הדברים. שום מיבצע לא הוכן בקפידה רבה כל-כך, אחרי הכנה יסודית כל-כך, כמו פצצת-השלום של אל-חביב.

הניצוץ הראשון הוקרב לפתיו הפצצה לפני חודשיים וחצי.

שבועון בשם "אפריק" ("אפריקה הצעיר") פירסם מאמר בשם "הערבים והיהודים", העתונות הישראלית הקדישה תשומת לב מעטה בלבד למאמר זה. רק עתון אחד — דו-שבועון אתגר — פירסם אותו ב' מלואו. כמה עתונים אחרים הוזכרו אותו בחצייתה. רוב העתונים החשובים לא הז' כירוהו כלל.

אך אילו היה קיים בישראל מנגנון ממלכתי להשגת שלום במרחב, היה המאמר מקפידו ממקומו. כי מאמר זה, בבטאון זה, היה בעל משמעות מהפכנית.

כותב המאמר, בשיר בן-יחמד, היה בעבר יועצו הקרוב ביותר של אל-חביב בורגינה. בתור שר בממשלת בורגינה פעל לא סעם כמקשר בין המנהיג התוניסי וממשלת פא' ריס. שבועונו, שנקרא אז "אפריק אקסיון" ("פעולה אפריקאית"), נחשב לבטאונו האישי הבלתי-רשמי של בורגינה, וזכה בשל כך לתשומת-לב עולמית.

לאחר מכן התרחק בן-יחמד מבורגינה. הסיבה: בן-יחמד התקשר עם חוגי השמאל בצרפת. השמאל יותר מהר מאשר בורגינה עצמו. או שניה את שם שבועונו, העביר את מרכז המערכת מתוניס לרומא. אך ה'

במדינה

העם

רוחות אביב

כי הנה הסתו עבר, הגשם חלף הלך לו, הניצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע, וקול התור נשמע בארצנו...

לפתע בא השרב. בראשית השבוע עוד שרר החורף בארץ. כעבור יום כבר שלט האביב. המונים נהרו אל שפת-הים, התרפקו בשמש המחממת, שעדיין לא היתה לוהטת מדי.

אותו הדבר בדיוק אירע באקלים המדיני. בראשית השבוע שרר חורף סגרירי, לפתע התבהרו השמיים — ורוח של אביב באה מערב וממזרח.

מילים חשובות מופו. ההתחלה הי' תה עגומה מדי. הממשלה החליטה להעביר את מיצעד העצמאות של צה"ל מירושלים לתל-אביב, בלי ספק תחת לחץ אמריקאי מוסתר. ההחלטה גרמה לתחושה של השפלה, נוצלה מיד על-ידי הגורמים המעוניינים להסתת הצבא נגד הממשלה (ראה הנידון).

חמור הרבה יותר היה סיוע ביקורו של ואלטר אולברייכט בקאהיר. כי המנהיג הגרמני הקומוניסטי חתם על הצהרה אשר שום מדינאי אירופי לא חתם עדיין על כדוגמתה.

גמאל עבדאלנאצר יכול היה לבקש מאולברייכט כל תמורה שהיא, תמורת זמ"תו ההיסטורית לקאהיר. הוא בחר בתמורה של מילים — כי נשיא מצרים יודע מה ערכן. הוא החתים את אולברייכט על הצהרה משותפת שהגדירה את ישראל כי יצירת האימפריאליזם.

לא פעם חתמו מנהיגים אפרו-אסיאתיים או קומוניסטיים על הכרזות שגיננו את המדיניות האימפריאליסטית של ממשלת ישראל. אך מעולם לא הוגדרה ישראל עצמה, בהצהרה כזאת, כיצירת ידי האימפריאליזם — כי הצהרה כזאת פירושה הזמנה לחיסול ישראל, לא לשינוי מדיניותה.

ההכרזה נתנה למקסי את ההזדמנות לעשות מחתה של עצמאות. בטאונה מיהר לגנות את ההצהרה, הצביע על ההבדל העקרוני בין שלילת מדיניות של מדינה — לבין שלילת המדינה עצמה.

כל המאורעות האלה השתלבו ברקע ה' קודר של התמוטטות המדיניות הישראלית. **תוניסיה וגרמניה.** ולפתע באה התבהרות — ודווקא משני כיוונים בלתי-צפויים ל' חלוטין.

שני מאורעות גדולים שינו את מוג'הא' חיר. לשניהם היה מכנה משותף: לישראל לא היה כל חלק ביצירתם. בשניהם היתה ישראל בבחינת אובייקט, לא היוזמת.

מנהיג ערבי דגול, הנשיא אל-חביב בור' גיבה פוצץ בירושלים העתיקה, בטחור-ראייה של ישראל, פצצת שלום נועזת, חסרת תק' דים בהיסטוריה הקרובה של המרחב השמי. כל הסימנים העידו כי היה זה מעשה יוום ומתוכנן, וזכי תהיה לו השפעה מרחיקת' לכת על המצב במרחב (ראה טג'רה).

הקאנצלר של גרמניה, שסטר זה עתה על לחייה של ישראל כדי לפייס את נשיא מצרים, החליט לפתע כי הוגדשה הסיאה. כדי להוכיח כי אינו פחדן, וכי שום מנהיג ערבי אינו יכול לבקוע בעכזוה של גרמניה מבלי להיעזש, הכריז במפתיע על רצונו לכוון יחסים דיפלומטיים עם ישראל (ראה להלן).

שני הדברים גם יחד לא היו מיפנה מכריע. אולם הם באו ללמד את רואי השחורות המקצועיים כי מצבה של ישראל רחוק מלהיות אבוד, וכי מנהיגות בעלת מעוף ותנופה היתה יכולה — אילו היתה קיימת — לחולל גם כיום שינויים גדולים במצבה של ישראל במרחב ובעולם.

מרגלים ואנטי-מרגלים. גם בשטח אחר לגמרי ניתנה לאזרח הישראלי זריקה חזקה של עידוד. היתה זאת הורה הניצחית של ריגול וריגול-נגדי.

בחישה נלכדה קבוצה קטנה של מרגלים' זוטרים מבין הנוער הערבי הישראלי. ה' דרג היה נמוך, והכושר אפסי. אך התופעה הזכירה שוב כי בעקדור ביטוי טבעי וחוקי לרגשות הנוער הערבי המקומי, הוא נדחף בהדרגה להרפתקות מסוכנות.

חשובה לאין שיעור יותר היתה רשת' ריגול שעל לכידתה הודיעו המצרים ב' סירסומת רבתי. לאורח הישראלי נודע, מפי המצרים, כי מזה שנים פעלה במצרים רשת יעילה כדוג' גבוה, מורכבת מגרמנים,

שהשתלטה על כמה מן הסודות הצבאיים החשובים ביותר של מצרים והעבירה אותם לישראל.

ומאורגנאי הרחוקה באה ידיעה מחשלת עוד יותר: פושע-מלחמה נאצי הוצא להורג במחתרת. לא נותר ספק כי הדבר בוצע בידי מנגנון יעיל ומנוסה, וכי זוהי התחלה של שיטה חדשה: הריגת הפושעים במקום הימצאם. הסיבה הסבירה לכך: חטיפתם ה' תה גורמת לסיכוכים בינלאומיים (דוגמת אייכמן), והבאתם לגרמניה היתה מנחילה להם רק כמה חודשי מאסר נוח. בסוף השבוע היה לאורח הערני מצב רוח הרבה יותר טוב מאשר בראשיתו. הוא התחיל לשמוע את קול התור.

יחסי חוץ

חתונה לפילגש

יחסים דיפלומטיים בין גרמניה וישראל יסתמו את אחד החורים הבולטים ביותר במערכת-החוץ של ישראל. אי-קיומם היתה תופעה מסוכנת — כי היה בכך הודאה שאחת המדינות החשובות ביותר בעולם אינה מעזה להכיר למעשה בישראל.

אך כאשר הציעה גרמניה בפעם ה' ראשונה יחסים אלה לישראל, לפני תריסר שנים, חששה ממשלת ישראל לקבל את ההצעה. היא לא יכלה להעלות על דעתה ששגריר גרמני יגיש כתב-האמנה לנשיא ישראל, שתומרת צה"ל תגנון את צילוי דויטשלאנד איבר אלטי, שהדגל הגרמני יתנוסף בירושלים.

במרוצת השנים, כאשר השילומים ריככו את התנגדות דעת-הקהל הישראלית, הת' הפכה הקערה על פיה. ישראל היתה מוכנה לקשור יחסים — אך בון חששה שאלה יביאו להכרת הערבים בגרמניה המזרחית.

השרישי אינו צוחק. אי-הרצון ל' קשור יחסים הפך מאז המניע המרכזי של מדיניות בון כלפי ישראל.

דויד בן-גוריון, בהשפעת שמעון פרס, ניצל מניע זה כדי לסחוט מגרמניה כסף ונשק. הגרמנים היו מוכנים לשלם, ואף להסתכן בקסקות-נשק מפוקקות. ובלבד שלא תתעורר בעיית היחסים הדיפלומטיים. כך נוצרו יחסים של פילגשות, ושני הצדדים היו מרוצים.

כל עוד היו עסקות-הנשק מצומצמות, סבר גם עבדאלנאצר כי הן עדיפות על יחסים דיפלומטיים בין בון וירושלים. הוא הבין — יותר מבן-גוריון — את חשיבות חוסר-היחסים, כתקדים למדינות אחרות.

אך כאשר הסכימה גרמניה ביוני 1964, בלחץ אמריקאי, לספק לישראל כמויות גדולות של נשק, ולאזן דווקא מתוצרת גרמנית, שינה נשיא מצרים את דעתו. עתה סבר כי חשוב יותר להפסיק את משלוחי-הנשק.

נפיעה לקאהיר. דיעה זו נתמכה על-ידי חוגים חשובים מאד בגרמניה עצמה. המשלוחים הסדורים ווררו מורת-רוח בין אנשי-צמרת רבים בבון. אחד מאלה היה אויגן גרסטנמיאיר, יו"ר הכנסת ה' גרמנית, יו"ר ישראל, אחד מגיבורי ה' קשר האנטי-יהודי של יולי 1944. גרס' טנמיאיר, שביקר לא פעם בישראל, נסע לקאהיר כדי לשכנע את עבדאלנאצר ל' הסכים לכינון יחסים היסוע הבטחוני.

תמורת הפסקת היסוע הבטחוני, לא ברור מה השיב הנשיא המצרי הפיקת, אך הגרמני קיבל את הרושם כי דרך זו אפשרית.

ואז פוצץ נשיא מצרים את כל העניין על-ידי הזמנת אולברייכט. בתדהמתה ה' ראשונה ביטלה בון את עסקות-הנשק עם ישראל. היא היתה מוכנה לכל כניעה — בתנאי שמצרים לא תפר את דוקטרינת האלשטיין, לא תביע הכרה כלשהי ב' גרמניה המזרחית.

למולה של ממשלת ישראל, לא הסכים עבדאלנאצר לתנאי זה. אולי זילזל בבון יתר על המידה, אולי ערך חשבון לטחח (המשך בעמוד 12)

אחרי נפילת הרייך השלישי הועתק ההמנון הגאומי הגרמני מן הבית הראשון לבית השלישי של אותו שיר, שמילותיו פחות לאומניות.